

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR**ZEYNEP ÖZBAY BAŞARI BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2018/17029
Karar Tarihi : 16/6/2022

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Hicabi DURSUN
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Selahaddin MENTEŞ
İrfan FİDAN
Raportör : Ali Erdem ŞAHİN
Başvurucu : Zeynep ÖZBAY BAŞARI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kamu görevlisi olan başvurusunun söylemleri nedeniyle kınama cezası ile cezalandırılmasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/5/2018 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu 1985 doğumlu olup başvuruya konu olayların yaşandığı tarihte Yüksek Öğrenim Kredi Yurtlar Kurumu Aksaray İl Müdürlüğüne bağlı Gülşah Hatun Yurt Müdürlüğünde yurt yönetim memuru olarak görev yapmaktadır. Başvurucu aynı zamanda anılan Yurt Müdürlüğünün yetkili harcama mutemetliği görevini de sürdürmektedir.

6. Görev alanında kalan bazı belgeleri hazırlamadığı, konuya ilişkin olarak Yurt yönetimince hazırlanan belgeleri imzalamadığı, sürekli rapor ve izin kullandığı gerekçesiyle başvurusu hakkında 2016 yılının muhtelif aylarına dair bir tutanak tanzim edilmiştir. Anılan tutanakta, başvurusunun idarenin işleyişini kasten sekteye uğratarak çalışma düzenini bozduğu iddia edilmiştir.

7. Bu çerçevede başvurucunun idarenin iş ve işlemlerinin yürütülmesini engelleyecek davranışlarda bulunduğu, devlet memuru olarak görevlerini yerine getirmekten imtina ettiği, çalışmaktan ve sorumluluktan kaçtığı, çalışma ortamındaki düzeni bozduğu, personel sıkıntısının olduğu dönemlerde sık sık rapor aldığı, izin işlemlerini dahi iletişim yollarını tıkayarak, amiri ile görüşmeden yazılı şekilde talep ettiği, sürekli çevresindeki çalışanları suçlayan, çalışma ortamındaki huzur ve güveni bozmaya yönelik tutum ve davranışları olduğu ve işleri kasıtlı olarak güçleştirdiği iddialarıyla başvurucu hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır.

A. Disiplin Soruşturması Süreci

8. Disiplin soruşturması sürecinde başvurucunun "ödeme evraklarını imzalamadığına ve görevini yapmayarak işleri zorlaştırdığına" ilişkin iddialar hakkında başvurucu ile aynı yurtda görev yapan personel S.G. ve S.Ç.'nin ifadelerine başvurulmuştur. S.G. ve S.Ç. ifadelerinde genel olarak başvurucunun görev ve sorumluluklarını yerine getirmediğini, izin ve rapor kullanarak iş ve işlemlerin durmasına neden olduğunu, bu sorunlar nedeniyle işyerinde huzursuz bir ortam oluştuğunu ve verimlilik kaybı yaşandığını belirtmiştir. Anılan ifadeleri Yurt Müdür Vekili G.E.A. raporlaştırmış ve raporunda kendisinin başvurucu tarafından tarafsız olmamakla itham edildiğini de belirtmiştir.

9. Soruşturma raporunda öncelikle başvurucu hakkında ileri sürülen sağlık raporu ve izin taleplerinin konu edildiği iddialar değerlendirilmiş olup kanuna ve kurum mevzuatına aykırı bir durum bulunmadığından yapılacak herhangi bir işlem olmadığı sonucuna varılmıştır. Raporun teklif kısmında ise başvurucunun görevi kapsamında imzalaması gereken belgeleri imzalamadığı, kasıtlı olarak görevini yerine getirmeyerek idarenin işleyişini güçleştirdiği sonucuna ulaşıldığından 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinin birinci fıkrasının (C) bendinin (a) alt bendi uyarınca 1/8 oranında aylıktan kesme cezası ile cezalandırılması, başvurucunun personel sıkıntısının olduğu dönemlerde bile "Sürekli istifa edeceğim, diyerek izin talebinde bulunduğu", izin verilmediği durumlarda da sürekli rapor alarak çalışmaktan ve sorumluluktan kaçtığı, "sürekli çevresindeki çalışanları suçladığı", idareye karşı cephe alarak söz ve davranışlarıyla iletişimi kopardığı, amirleri ve iş arkadaşlarıyla uyum içinde çalışmadığı, iş arkadaşları üzerinde yılgınlık oluşturduğu, bu ve benzeri hareketleri nedeniyle çalışma ortamının huzurunu bozduğu sonucuyla yine aynı Kanun'un (B) bendinin (1) alt bendi uyarınca kınama cezası ile cezalandırılması gerektiği belirtilerek sonuç itibarıyla anılan cezalardan en ağırı olan aylıktan kesme cezası teklif edilmiştir.

10. Başvurucu savunmasında soruşturmanın tarafsız olarak yürütülmediğini, görevlendirmeye ilişkin belgelerin tarafına tebliğ edilmediğini, "il müdürü tarafından baskıya maruz kaldığımı ve baskılar sonucu kanunen hakkı olan memuriyetten çekilme hakkını kullanmayı düşündüğümü, bu durumu ise sadece yurt müdür vekili S.G. ile paylaştığımı ve anılan hakkı dile getirmenin suç teşkil etmediğini", personel sıkıntısı veya planlamasının görevi olmadığını, izin alamadığı dönemlerde rapor almadığımı, rahatsızlığımdan dolayı rapor kullandığımı, bu konuda bir soruşturma geçirmediğini, memurlar ve idare ile farklı konulardan kaynaklanan fikir ayrılıkları olduğunu belirtmiştir.

11. Soruşturma sonucunda başvurucunun aylıktan kesme cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiş olup başvurucunun itirazı üzerine görevlendirmeye ilişkin herhangi bir yazının başvurucuya tebliğ edilmediği gerekçesiyle anılan cezanın

kaldırılmasına karar verilmiştir. Bunun üzerine başvurusunun soruşturma raporuna konu diğer ceza olan kınama cezası ile cezalandırılmasına disiplin amirince karar verilmiş olup anılan karara karşı yapılan itiraz Disiplin Kurulunca reddedilmiştir.

B. Başvurucunun Disiplin Cezasına İlişkin İşleme Karşı Açtığı İptal Davası Süreci

12. Başvurucu, hakkında tesis edilen disiplin cezasının iptali istemiyle Aksaray İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Mahkeme, davanın kabulü ile dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir. Mahkeme gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"Olayda, davacının izin talebinde bulunması ve rapor almasının mevzuat hükümleri uyarınca bir hak olması, yıllık izinlerin amirinin uygun bulacağı zamanlarda toptan ve ihtiyaca göre kısım kısım kullanılabilirliği, ayrıca hastalık raporlarının gerçekliği konusunda tereddüt edilmesi durumunda hakem hastaneye sevk etme imkanı olması nedeniyle çalışmaktan ve sorunluluktan kaçma şeklinde değerlendirilemeyeceği, öte yandan disiplin cezasına dayanak teşkil eden diğer iddiaların sübut bulunmadığının anlaşılması karşısında, bu yönleriyle davacının eylemlerinin çalışma ortamındaki düzen, huzur ve güveni bozmaya yönelik tutum ve davranışlar olmadığı sonucuna varıldığından, dava konusu işlemde hukuka aykırılık görülmemiştir".

13. Davalı idare, davanın kabulü kararına karşı istinaf talebinde bulunmuştur. Konya Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi (BİD) istinaf başvurusunun kabulüne, istinafa konu kararın kaldırılmasına ve davanın reddine kesin olarak karar vermiştir. Anılan kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Uyuşmazlık konusu olayda, her ne kadar davacının muayene ve kabul komisyonunda görevlendirilmesinin bulunmadığı anlaşılmakta ve yıllık izin, sağlık raporu kullanmasına yasal bir engel bulunmamakta ise de soruşturma kapsamında alınan ifadeler ve yapılan tespitlerden, davacının personel ihtiyacı olduğu dönemlerde sürekli olarak istifa edeceğini söylemek ve sık sık yıllık izin, rapor almak ve bazı ödeme evraklarını imzalamaktan imtina etmek, çevresindekileri suçlamak şeklindeki tutum ve davranışları nedeniyle mesai arkadaşlarında yulgünlük oluşturduğu, davacının tutum ve davranışlarıyla çalışma ortamını ve huzurunu bozduğu anlaşıldığından, 657 sayılı Kanunun 125/B-1 maddesi kapsamına giren fiili nedeniyle verilen kınama cezasında mevzuata ve hukuka aykırılık, dava konusu işlemin iptaline ilişkin istinafa konu mahkeme kararında ise hukuka aykırılık bulunmamaktadır".

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

14. 657 sayılı Kanun'un "Disiplin cezalarının çeşitleri ile ceza uygulanacak fiil ve haller" kenar başlıklı 125. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devlet memurlarına verilecek disiplin cezaları ile her bir disiplin cezasının gerektiren fiil ve haller şunlardır:

...

B - Kınama : Memura, görevinde ve davranışlarında kusurlu olduğunun yazı ile bildirilmesidir.

Kınama cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

...

1) Kurumların huzur, sükün ve çalışma düzenini bozmak."

B. Uluslararası Hukuk

15. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) devletin kamu hizmetinde çalışan memurları yönünden sadakat yükümlülüğü öngörmesinin, ayrıca onlara ödev ve sorumluluklar yüklemesinin memurların statüleri gereği meşru bir durum olduğunu belirtmiştir. Fakat kamu görevlilerinin de birey olduğunu, siyasi görüş sahibi olma, ülke sorunlarıyla ilgilenme, tercih yapma gibi sosyal yönlerinin bulunduğunu ve bu doğrultuda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 10. ve 11. maddelerinden yararlandıklarının şüpheden uzak olduğunu da ifade etmiştir. Bununla birlikte memurun bulunduğu konum ve görev yaptığı alanla ilgili olarak ödev ve sorumluluk derecesinin belirlenmesinde ulusal makamların bir takdir marjı olduğunu da eklemiştir (*Ismail Sezer/Türkiye*, B. No: 36807/07, 24/3/2015, §§ 52-54; *Yogu/Almanya* [BD], B. No: 17851/91, 26/9/1995, §§ 51-53; *Ahmed ve diğerleri/Birleşik Krallık*, B. No: 22954/93, 2/9/1998, §§ 53, 54; *Otto/Almanya* (k.k.), B. No: 27574/02, 24/11/2005).

16. AİHM, kamu görevlilerine verilen disiplin cezalarıyla güdülen meşru amacın gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği yönünden yalnızca cezanın bir kuralla öngörülmüş olmasını yeterli bulmamakta; somut bir değerlendirmenin varlığını aramaktadır. Bu bağlamda kamu görevlilerinin cezalandırılan eylemlerinin kamu hizmetlerinin sürekliliğini ya da gereği gibi yerine getirilmesini etkilemek veya görev yapılan devlet kurumunun itibarını zedelemek gibi cezayı gerekli kılan sonuçlara sebep olduğunun açıkça gösterilmesi gerektiğini belirtmektedir (*Kula/Türkiye*, B. No: 20233/06, 19/6/2018, §§ 48, 49).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Anayasa Mahkemesinin 16/6/2022 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği dâşınıldı:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

18. Başvurucu; kullandığı izinlerin idarenin onayına tabi olduğunu, rahatsızlığı dolayısıyla rapor kullandığını ve raporlar hakkında herhangi bir soruşturma ile karşılaşmadığını belirterek kullandığı izin ve raporların diğer memurlardan farklı olarak çalışma huzurunu bozma iddiasına konu edilmesinin eşitlik ilkesini, kanunen hakkı olan memuriyetten çekilme hakkını kullanmayı dile getirmesi ve müdür vekilinin dilekçesini kayda alırken zorluk çıkarması üzerine bu durumun suç olduğunu belirtmesi başta olmak üzere konuyla ilgili tutum ve davranışlarının aleyhine yorumlanmasının ifade özgürlüğüne, soruşturma sürecinde savunma hakkının kısıtlanmasının ise adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

19. Bakanlık görüşünde; mevcut başvuruda başvurunun ifade özgürlüğüne ve adil yargılanma hakkına yönelik bir müdahalenin bulunup bulunmadığı, bu takdirde müdahalenin meşru bir amacın olup olmadığı, şikâyete konu edilen disiplin cezasının belirtilen meşru amaç ile orantılı olup olmadığı, bu anlamda idare ve derece mahkemeleri kararlarının ilgili ve

yeterli gerekçeler içerip içermediği hususu değerlendirilirken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınmasının faydalı olacağı belirtilmiştir.

B. Değerlendirme

20. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirilmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının bir bütün olarak Anayasa'nın 26. maddesinde düzenlenen ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

21. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak "*Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti*" kenar başlıklı 26. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar..."

...

Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

22. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünün ihlal edilmediğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı

23. Başvurucunun çalıştığı kurumun huzur ve çalışma düzenini söylemleriyle bozması nedeniyle kınama cezası ile cezalandırılmasının ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale olduğu değerlendirilmiştir.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

24. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı müddetçe Anayasa'nın 26. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin ... gereklerine... ilkesine aykırı olamaz."

25. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddesinde

belirtilen nedenlere dayama ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olma koşullarını sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi gerekir.

26. 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinin (I) alt bendinin *kanunla sınırlama* ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır. Öte yandan müdahalenin kamu hizmetlerinin verildiği alanlarda huzurun ve çalışma düzeninin sağlanmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu, Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan *kamu düzeninin korunması* meşru amacını taşıdığı anlaşılmıştır. Geriye müdahalenin *demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun* olup olmadığının belirlenmesi kalmaktadır.

27. İfade özgürlüğüne yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (AYM, E.2007/4, K.2007/81, 18/10/2007; *Bekir Coşkun* [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 53-55; *Mehmet Ali Aydın* [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72). Derece mahkemeleri, bireylerin fikirlerini ifade özgürlüğü yoluyla ifade etme hakları ile Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen meşru amaçlar arasında adil bir denge sağlamalıdır (*Bekir Coşkun*, §§ 44, 47, 48; *Hakan Yiğit*, B. No: 2015/3378, 5/7/2017, §§ 58, 61, 66). Derece mahkemeleri söz konusu dengelemeyi yaparken ve ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılayıp karşılamadığını değerlendirirken belirli bir takdir yetkisine sahiptir (*Kemal Kılıçdaroğlu*, B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 57). Bununla birlikte kamu gücünü kullanan organlar değerlendirmelerinde ifade özgürlüğünün demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemde olduğunu gözönünde bulundurmak zorundadır (*Bekir Coşkun*, §§ 33-35; *Mehmet Ali Aydın*, §§ 42, 43; *Tansel Çölaşan*, B. No: 2014/6128, 7/7/2015, §§ 35-38).

28. Somut olayda başvurucunun çalıştığı Yurt Müdürlüğündeki görev ve sorumluluklarını yerine getirmemesi temelinde oluşan sorunlar nedeniyle hakkında disiplin soruşturması başlatılmış (bkz. §§ 6, 7), başvurucunun çalışma ortamını huzur ve düzenini bozduğu gerekçesiyle kınama cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir (bkz. §§ 9, 11). Yargılama neticesinde ilk derece mahkemesinin verdiği disiplin cezasının iptali yönündeki karar istinaf yolunda BİM tarafından kaldırılarak davanın reddine kesin olarak karar verilmiştir (bkz. §§ 12,13). Bu anlamda derece mahkemeleri arasında stibuta ilişkin değerlendirme farklılıkları bulunduğu görüldüğünden hak ihlali iddiasının değerlendirilmesinde öncelikle BİM kararının hangi gerekçelere dayandığını ve bu gerekçelerin ne ölçüde ifade özgürlüğünün kapsamında kaldığının irdelenmesi gerekir.

29. BİM kararında; imzadan imtina etmek, sürekli istifa edeceğini söylemek, çevresine suçlamalarda bulunmak, sık sık izin ve rapor kullanmak gibi birden fazla gerekçeye dayanılarak başvurucunun mesai arkadaşları üzerinde yığınlık oluşturduğu sonucuna varıldığı, bu durumun da çalışma ortamını ve huzurunu bozduğu belirtilmiştir (bkz. § 13). Anılan gerekçelerden imzadan imtina etmek eylemi nedeniyle başvurucuya daha önce aylıktan kesme cezası verildiği ancak cezanın görevlendirmeye ilişkin tebliğ evrakı eksikliği nedeniyle kaldırıldığı, personel sıkıntısının olduğu dönemlerde izin ve rapor kullandığı iddiası hakkında ise hukuka aykırı bir durumun bulunmadığının soruşturma raporunda belirtildiği görülmüştür. Bu nedenle BİM tarafından her ne kadar bahse konu gerekçelere dayatılmış olsa da disiplin cezası gerekçesinin başvurucunun "*sürekli olarak istifa edeceği*" söyleminde bulunması ve çevreye karşı suçlayıcı tutum ve davranışlar sergilemesi" eylemlerinden ibaret olduğu değerlendirilmiştir.

30. Anayasa Mahkemesinin çok sayıdaki kararında altını çizdiği gibi kamu görevlisi olmak -sağladığı birtakım ayrıcalıklar ve avantajların yanında- bazı külfet ve sorumluluklara katlanmayı ve diğer kişilerin tabi olmadığı sınırlamalara tabi olmayı da gerektirmektedir. Kişi kamu görevine kendi isteği ile girmekle bu statünün gerektirdiği ayrıcalıklardan yararlanmayı ve külfetlere katlanmayı kabul etmiş sayılır, hizmetinin kendine has özellikleri bu avantaj ve sınırlamaları zorunlu kılar (*İhsan Asutay*, B. No: 2012/606, 20/2/2014, § 38; *Cem Özaydan*, B. No: 2017/26800, 13/1/2022, § 36; *Elif Güneysu*, B. No: 2017/31733, 7/10/2021, § 42). Bu bağlamda devletin kamu hizmetinde çalışan memurlarına bir bağlılık görevi getirmesi, ödev ve sorumluluklar yüklemesi memurların statüleri gereği meşru kabul edilebilir bir durumdur (*Hasan Güngör*, B. No: 2013/6152, 24/2/2016, § 49; *Ömer Yalçın*, B. No: 2017/30798, 29/9/2020, § 27; *Zeki Çınar*, B. No: 2016/3585, 12/6/2019, § 35). Ancak kamu görevlisinin geçimini sağlamak için büyük ölçüde kamu idaresine bağımlı oluşu, idarenin anılan meşru menfaatlerin ötesine geçmesi ihtimaline karşı çalışanları savunmasız bırakabileceği unutulmamalıdır.

31. Somut olayda başvuru, görevini tam ve zamanında yapmadığına yönelik iddialara karşı 657 sayılı Kanun'un 20. ve 94. ila 98. maddelerinde düzenlenen kamu görevinden çekilme hakkını kullanmayı gündeme getirmiştir. Şüphesiz bu durum bağlı bulunulan amirde veya kurumda memnuniyetsizliğe ya da çalışma arkadaşları arasında uyumsuzluğa neden olabilir. Nitekim başvuru, söz konusu söyleminin tabi olduğu statü hukuku kapsamında (bkz. § 30) çalışma ortamını olumsuz yönde etkilediği gerekçesiyle disiplin cezası ile cezalandırılmış ve BİM kararı ile bahse konu işlem aynı gerekçeyle hukuka uygun bulunmuştur. Başvurucunun ifadelerine bakıldığında anılan söylemiyle kendisine yöneltilen iddiaların ciddiyetini ve içinde bulunduğu duygu durumunu ortaya koyarak (bkz. § 10) idarenin meşru menfaatlerin ötesine geçmesi ihtimaline karşı savunmasız kalmamayı (bkz. § 30) hedeflediği görülmektedir. Bu anlarda başvuru bu hareketiyle herhangi bir disiplin yaptırımına muhatap olmamak adına hareketsiz kalmak yerine karşılaşılabileceği sonuçlara rağmen görüşlerini açıklayarak disiplin cezası ile karşı karşıya gelmiştir. Buna göre başvurunun somut olayda hareketsiz kalmaması, bir başka deyişle kendi kendini sansürlememesi otosansür nedeniyle cezalandırıldığı ve bu durumun ise ifade özgürlüğü üzerinde negatif bir etkiye yol açtığı söylenebilir.

32. Başvuru konusu olaydaki bir diğer iddia ise başvurunun çevreye karşı suçlayıcı tutum ve davranışlarda bulunmasıdır. Somut olayda, başvuru ve idare arasında başvurunun bazı belgelere ilişkin görev ve sorumluluklarını yerine getirmediği iddiası üzerinden bir anlaşmazlık yaşandığı, soruşturma sonucunda ise başvurunun anılan konularda görevli olduğunun yazıyla kendisine bildirilmediği anlaşıldığından hakkında uygulanan aylıktan kesme cezası kaldırılmıştır (bkz. § 11). Şu hâlde haksızlığı soruşturma sonucunda teyit edilen iddialardan dolayı, başvurunun tavir ve davranışlarında -çalışma arkadaşları tarafından olumsuz olarak değerlendirilebilecek- birtakım değişikliklerin görülmesinin anlaşılabilir olduğu kabul edilmelidir.

33. Disiplin uygulamaları devlet organizasyonu içinde düzenin sağlanması ve korunması, memurun görevine bağlanması, hizmetlerin en etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi için kullanılır; bu uygulamaların hukuki gerekçeleri ve sonuçları vardır. Disiplin uygulamalarının nihai hedefi, sağlanan düzen sayesinde verimli bir çalışma ortamının ve nihai olarak da kamu yararının sağlanmasıdır. Bu bakımdan disiplin cezaları memurların görevlerini layıkıyla ve uyum içinde yerine getirmesi için önemli bir araçtır (*Ayfer Altıntaş ve İktbal Üzle Gürsoy*, B. No: 2018/24874, 31/3/2022, § 53). Öte yandan disiplin cezalarının münhasıran memurların görevleriyle ilgili olması disiplin cezaları hakkında

yapılan değerlendirmelerin ciddiyetini azaltmamaktadır. Çünkü dđşünce açıklamaları karşılığında uygulanan disiplin cezalarının kamu görevlilerinin temel hak ve özgürlükleri üzerinde bir caydırıcı etki oluşturacağı açıktır (*Mehmet Alanç ve diğerleri* [GK], B. No: 2017/15462, 29/9/2021, § 49; *Şah İsmail Harmancı*, B. No: 2018/15359, 17/11/2021, § 41).

34. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi daha önceki kararlarında, dđşünce açıklamaları nedeniyle kamu görevlileri hakkında verilen disiplin cezalarına ilişkin olarak idarenin ve bu tür cezaların hukuka uygunluğunu denetleyen yargı mercilerinin -subjektif yorumlardan kaçınmaları için- yapmaları gerekenleri açıklamıştır. Somut olayda başvuruçunun söylemi ve tavırları ile (bkz. § 29) çalıştığı kurumun huzur, sükün ve çalışma düzenini bozduğunun kabul edildiği de gözönüne alındığında idare ve yargı mercilerinden en azından şü değerlendirmeleri yapmaları beklenir:

i. Söz konusu ifade özgürlüğü olduğu için devlet memurlarının da birey olduğu, siyasi görüş sahibi olma, ülke sorunlarıyla ilgilenme, tercih yapma gibi sosyal yönlerle sahip olma haklarının bulunduğu gözardı edilmemelidir (*Hasan Güngör*, § 49; *Ömer Yalçın*, § 27; *Zeki Çınar*, §§ 34, 35).

ii. Somut olayın koşullarında kamu görevlisinin dđşünce açıklamasını kamu görevi statüsünün ve görev yaptığı alanın kendisine sağladığı unvanı dâhil herhangi bir olanağı kullanarak yapmış ise bunun gösterilmesi gerekir (kamu görevinin niteliğine ilişkin olarak bkz. *Adem Talas* [GK], B. No: 2014/12143, 16/11/2017, § 47).

iii. Buna ilaveten kamu görevlisinin yaptığı bir dđşünce açıklamasının kamu hizmetlerinin sürekliliğini, etkinliğini, verimliliğini ya da gereği gibi yerine getirilmesini ne şekilde etkilediğinin ve cezayı gerekli kılan -devlet organizasyonu içinde düzenin bozulması, hizmetlerin yürütülememesi gibi- sonuçların neler olduğunun veya bu tür sonuçlara neden olmasının kuvvetle muhtemel olduğunun ortaya konulması gerekir (disiplin cezası ile cezalandırılabilmeleri için kamu görevlisinin fiillerinin memuriyetini etkilediğinin gösterilmesi gerekliliğine ilişkin olarak bkz. *Yasin Ağın ve diğerleri* [GK], B. No: 2017/32534, 21/1/2021, §§ 61, 63; *Levent Tunçel*, B. No: 2017/34185, 16/3/2022, §§ 42, 44; Disiplin hukukunun amaçları için bkz. *Ayfer Altuntaş ve İkbal Ünzile Gürsoy*, § 53),

iv. Hükmedilen disiplin cezasıyla kamusal önemi bulunan objektif amaca ulaşılabileceği, başka bir deyişle kamu görevlisinin cezalandırılmasının zorunlu bir sosyal ihtiyaca karşılık geldiği gösterilmeli; dđşünce açıklamasının kamu görevini etkileme derecesiyle orantılı bir disiplin cezasına htkmedilmedir (*Mehmet Alanç ve diğerleri*, § 45; *Şah İsmail Harmancı*, § 37; *Ayfer Altuntaş ve İkbal Ünzile Gürsoy*, § 45).

v. Değerlendirmeler oldukça açık, spesifik ve teklil olarak yapılmalıdır (bireyselleştirilmiş değerlendirme zorunluluğuna ilişkin olarak bkz. *Şah İsmail Harmancı*, § 41).

35. Somut olayda, başvuruçuyu cezalandıran idarenin ve nihai kararı veren BİM'in gerekçeleri dikkatli bir şekilde ele alınmıştır. Buna karşın hem idare hem de BİM başvuruya konu söylem, tutum ve davranışların çalışma ortamının huzurunu bozduğunu belirtmek dışında yukarıda sıralanan değerlendirmelerden hiçbirini yapmamıştır.

36. Anayasa Mahkemesi, çok sayıdaki kararında ifade özgürlüğüne gerekçesiz olarak veya Anayasa Mahkemesince ortaya konulan kriterleri karşılamayan bir gerekçe ile yapılan müdahalelerin Anayasa'nın 26. maddesini ihlal edeceğini ifade etmiştir. İfade özgürlüğüne yapılan bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerin ilgili ve yeterli olması gerekir (diğerleri arasından bkz. *Kemal Kılıçdaroğlu*, B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 58; *Bekir Coşkun*, § 56; *Tansel Çölaşan*, § 56; *Zübeyde Fusun Üstel ve diğerleri* [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 120).

37. Yukarıdaki bilgiler dikkate alındığında değerlendirmelerinde Anayasa Mahkemesinin kabul ettiği standartları uygulamayan idare ve BİM'in başvurusunun bir disiplin cezası ile cezalandırılmasının *zorunlu toplumsal bir ihtiyaca karşılık geldiğini ilgili ve yeterli* bir gerekçe ile ortaya koyduğunun kabul edilmesi mümkün olmamıştır.

38. Açıklanan gerekçelerle başvuruya konu demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmayan müdahalenin Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünü ihlal ettiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

39. Başvurucu, yargılamanın yenilenmesi ile birlikte 40.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

40. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aliğül Alkaya ve diğerleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Entis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

41. Öte yandan ihlalin niteliği dikkate alınarak başvurucuya net 13.500 TL manevi tazminat ödenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA**,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün **İHLAL EDİLDİĞİNE**,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak amacıyla Bölge İdare Mahkemesinin ilgili dairesine göndermek üzere Aksaray İdare Mahkemesine (E.2017/456, K.2017/1478) **GÖNDERİLMESİNE**,

D. Başvurucuya net 13.500 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

E. 294,70 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 16/6/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.